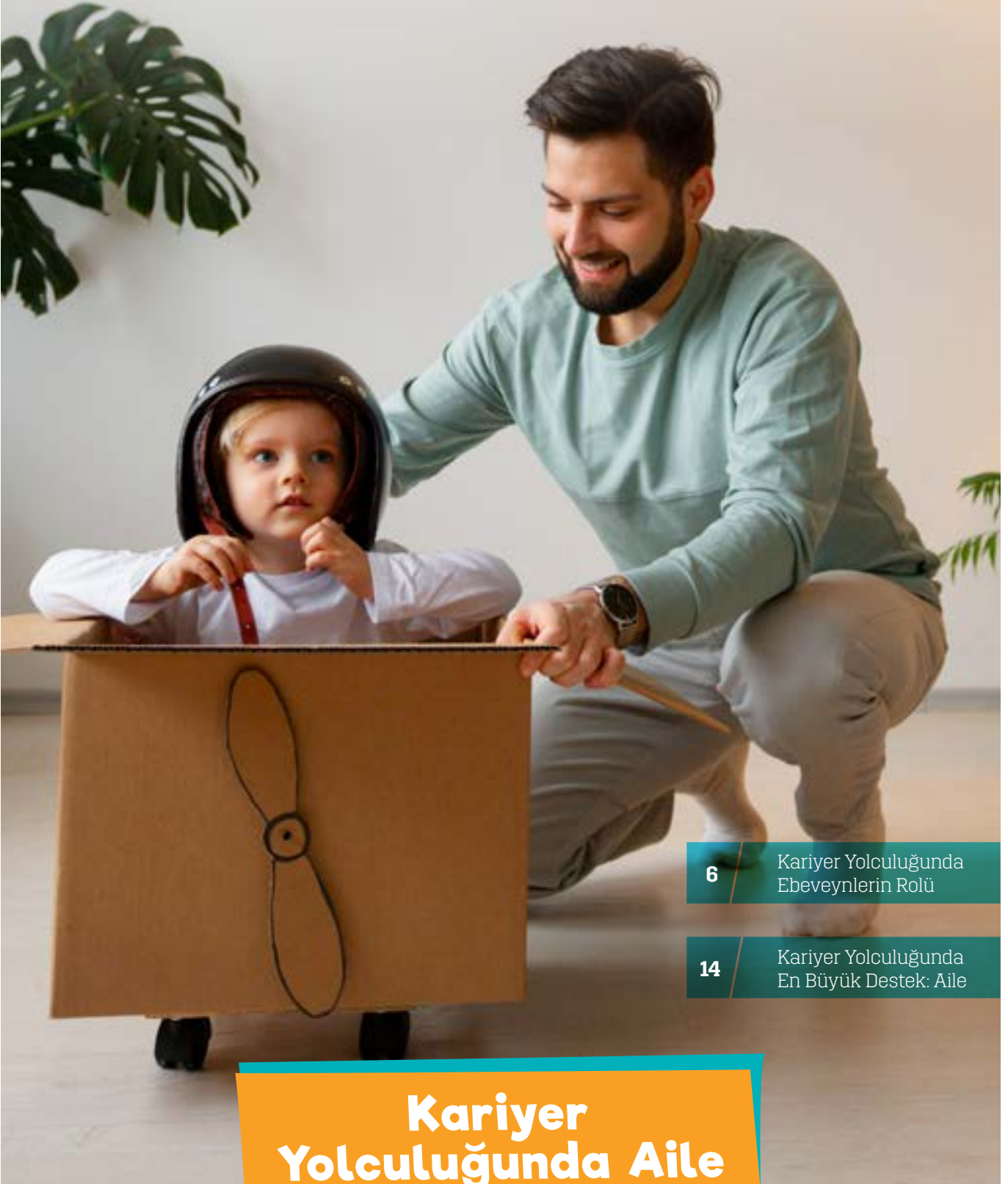

MAARİF aile

Türkiye Maarif Vakfı
Aile Bülteni
Aralık 2025 | Sayı: 19

6

Kariyer Yolculuğunda
Ebeveynlerin Rolü

14

Kariyer Yolculuğunda
En Büyük Destek: Aile

Kariyer Yolculuğunda Aile

sunuş

Mahmut M. ÖZDİL
Türkiye Maarif Vakfı Başkanı

Değerli Velilerimiz,

Tüm dünyada örgün ve yaygın eğitim faaliyetleri yürüten Türkiye Maarif Vakfı, Türkiye'nin eğitim alanındaki tecrübe ve birikimini paylaşmak için uluslararası alanda faaliyet göstermektedir. Vakfımız 6721 sayılı kuruluş kanunu esasları çerçevesinde okul öncesinden yükseköğretime kadar uluslararası eğitim kurumları açma ve işletme yetkisine sahip olmanın yanı sıra öğrencilere burs ve barınma desteği sağlama, eğitimde araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütme, müfredat geliştirme, uluslararası eğitim fuarları düzenleme, süreli ve süresiz yayınlar hazırlama görevlerini üstlenmektedir. Vakfımız, insanlığın ortak mirasını ve değerlerini harmanlayarak "İyi İnsan" yetiştirme misyonu ile hareket etmektedir. İyi ve erdemli insan aklını kullanan, irade gösteren, vicdan sahibi ve her daim aktif olan kişidir. İyi insanların yetişmesini sağlayacak uygun koşulların oluşturulmasının gerekli olduğuna inanıyoruz. Bu noktada Türkiye Maarif Vakfı olarak her çocuğun biricik ve kendine has olduğu bilinciyle hareket ediyoruz. Her bir öğrencimizin kendine özgü bir rengi, sesi ve üslubu olduğunu biliyor, bu doğrultuda onlara en uygun yaklaşımı sunmak için çalışıyoruz. Böylelikle çocuklarımızın kendi potansiyellerini ortaya çıkarmalarını hedefliyoruz. Bu doğrultuda eğitim paydaşlarının en değerlisi olan velilerimizle iş birliği yapmayı önemsiyoruz. Velilerimizden aldığımız destekle, her bir çocuğumuzu özenle geleceğe hazırlarken daha da güçleniyoruz.

Aile, çocuğun eğitim sürecinde önemli bir role sahiptir. Çocuklar hayata dair ilk deneyimlerini ailesiyle birlikte edinir. Çocuklar, sağlıklı bir şekilde büyüyüp hayata hazırlanabilmek ve gerekli becerileri edinebilmek için ailelerin sevgi dolu rehberliğine, desteğine ve yönlendirmesine ihtiyaç duyarlar. Bu eğitim süreci ailede başlar, okul ise ailenin attığı bu temelin üzerine bilgi, beceri ve değer katarak eğitim sürecini inşa eder. Okul ve ailenin iş birliği içinde olması çocuğun gelişimini olumlu yönde etkiler ve eğitim yolculuğunda çocuk için büyük bir güç oluşturur.

Çocuklarımızı hayata hazırlama sürecinde Türkiye Maarif Vakfı olarak velilerimizi eğitim sürecine dahil etmeyi önemli bir sorumluluk olarak görüyoruz. Maarif Aile Bülteni bu sorumluluğun bir gereği olarak siz değerli velilerimiz için hazırlanmaktadır. Maarif Aile Bülteni, çocuklarımızın fiziksel, zihinsel, duygusal ve akademik gelişimlerini en iyi şekilde desteklemek için velilerimize rehberlik etmeyi ve okul-aile iş birliğini artırmayı hedeflemektedir. Her sayıda özel bir tema çerçevesinde bilgi, öneri ve etkinlikleri sizlerle buluşturmak istiyoruz. Büyük bir özveri ve emekle hazırlanan bu çalışmanın velilerimizde farkındalık oluşturacağına inanıyor, öğrencilerimizin gelişimine katkı sağlamasını temenni ediyor ve **Maarif Aile Bülteni**ni istifadelerinize sunuyoruz.

İmtiyaz Sahibi:Türkiye Maarif Vakfı Adına
Mahmut M. ÖZDİL**Yayın Kurulu:**Ahmet TÜRK BEN
İsmail ÇUHADAR**Editör:**Doç. Dr. Muhammet Ü.
ÖZTABAK**Yazarlar:**Tuba ÇETİN
Ayşe Reyhan NAS
Melike KARADENİZ**Katkı Sağlayan:**

Huriye Merve EMİROĞLU

Grafik Uygulama:

Ahmet KARATAŞ

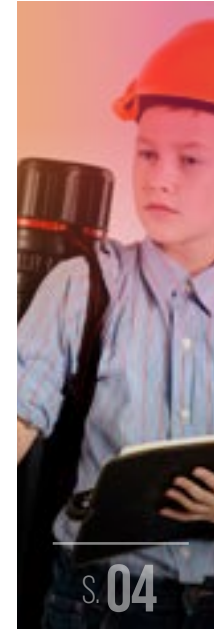
Bu
sayıda

Kıymetli ebeveynler, bu sayıda çocuklarınızın hayatlarına yön verecek meslek seçimi ve kariyer planlaması süreçlerinde ihtiyaç duydukları destek ve rehberliği sağlamanız amacıyla “Kariyer Yolculuğu” konusundan bahsettik. Çocukların ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerine uygun meslek tercihinde bulunmalarının yaşam doyumlarını artırdığı görüşünden yola çıkarak siz değerli ebeveynlerin kariyer yolculuğuna yönelik farkındalık kazanmalarını ve çocuklarına rehberlik sunmalarını amaçladık.

Bu doğrultuda ilk olarak meslek seçiminin önemi ile kültürel ve sosyoekonomik etkenlere yer verdik. Ardından kariyer yolculuğunda ebeveynlerin rolü, ebeveynler ve çocukların tercihleri arasında denge kurma yolları ve çocukların potansiyelinin nasıl keşfedilebileceği gibi başlıkları ele aldık. Son olarak ebeveynlere bu süreçte yol gösterici olabilecek olası hatalara ve bu süreci kolaylaştırabilecek ipuçlarına değindik. Ayrıca çocuklarınızla yapabileceğiniz etkinlikler, kariyer kartları ve soru-cevap bölümleri hazırladık. Unutmamak gerekir ki meslek seçimi yalnızca bir iş tercihinin ibaret değildir; aynı zamanda hayat boyu sürdürülecek bir yaşam biçiminin seçimidir. Bu yolculukta çocuklarınızın yanında olmak, onlara rehberlik etmek ve her adımda destek sağlamak büyük önem taşımaktadır. Keyifli ve farkındalık dolu bir okuma deneyimi dileriz...

**Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Koordinatörlüğü
Eğitim ve Öğretim Uygulamaları Daire Başkanlığı**

İÇİNDEKİLER

S. 04

S. 05

S. 06

S. 07

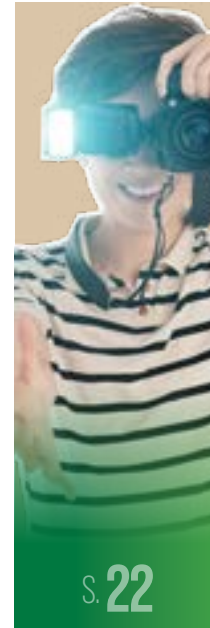
S. 08

S. 12

S. 14

S. 22

MESLEK SEÇİMİNİN ÖNEMİ	4
MESLEK SEÇİMİNDE KÜLTÜREL VE SOSYO EKONOMİK ETKİLER	5
KARİYER YOLCULUĞUNDA EBEVEYNLERİN ROLÜ	6
KARİYER YOLCULUĞUNDA EBEVEYN VE ÇOCUK ARASINDA DENGEYİ BULMAK	7
ÇOCUĞUN POTANSİYELİNİ KEŞFETMEK	8
KARİYER YOLCULUĞUNDA EBEVEYNLERİN YAPTIĞI HATALAR	10
KARİYER YOLCULUĞUNDA EBEVEYNLER İÇİN İPUÇLARI	12
KARİYER YOLCULUĞUNDA EN BÜYÜK DESTEK: AİLE	14
MESLEKİ İLGİ KARTLARI	16
ETKİNLİK-DÜŞÜNÜP TARTIŞALIM	18
EBEVEYN-ÇOCUK ETKİNLİK TAKVİMİ	20
SORU-CEVAP KÖŞESİ	22
KAYNAKÇA	24

MESLEK SEÇİMİNİN ÖNEMİ

Meslek seçimi sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için öncelikle kişinin kendini tanıması, ne istediğini bilmesi ve isteklerine ulaşma sürecinde kat etmesi gereken yolların farkında olması gerekir.

Insanların geleceğini inşa eden ve nasıl bir hayat düzeninde yaşamayı tercih ettiklerini gösteren en önemli kararlardan biri meslek seçimidir. Kişinin mesleği sosyal çevresini, gelir durumunu, yaşam tarzını ve ruh sağlığını etkilemenin yanı sıra benimseyeceği değerleri de şekillendirir. Bir mesleği seçmek kişinin yapacağı işin yanında çalışma ortamını, arkadaşlarını, kimi zaman da yaşam tarzını belirlemesi, geleceğini şekillendirmesi anlamlarına gelebilir. Bu doğrultuda ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerine uygun meslek seçen çocuğun aktif, sorumluluk alan ve hayat doyumu yüksek bir yetişkin olma potansiyeli de artar. İstemediği bir mesleği icra eden çocuk ise zamanla huzursuz ve memnuniyetsiz hissedebilir.

Kariyer kişinin eğitim, iş, yaşam deneyimleri tarafından şekillenen ve hayat boyu süren mesleki yolculuğudur. Bu yolculuk kişinin yalnızca meslek seçimini değil; ilgi, yetenek ve değerlerinin farkına varmasını, edindiği deneyimleri ve hedeflerine ulaşmak için atacağı adımları da içine alan kapsayıcı bir süreçtir.¹ Kişilerin tüm yaşamı boyunca özelliklerine uygun seçimler yapmalarını ve gereken yeterlilikleri geliştirmelerini sağlamak amacıyla kariyer gelişimi bir bütün olarak ele alınır. Bu kapsamda kişilerin kariyer sürecine ilişkin bilgiler edinmesi ve farkındalık kazanması, eğitim durumu ve hedefleri arasında bağlantılar kurarak kariyer hazırlığı yapması ve kariyer planını uygulamaya geçirdiği karar aşaması olmak üzere üç temel yeterlilik bulunmaktadır. Bu yeterlilikler kişinin kendini tanıması, karar alma becerileri geliştirilmesi, iş dünyasının sunduğu fırsatları araştırma-

ması, hedeflediği kariyere ulaşma sürecinde gereken stratejileri keşfetmesi ve sahip olduğu nitelikler ile eğitim ve iş dünyası arasındaki ilişkiyi değerlendirmesi olarak açıklanabilir.²

Meslek seçimi sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için öncelikle kişinin kendini tanıması, ne istediğini bilmesi ve isteklerine ulaşma sürecinde kat etmesi gereken yolların farkında olması gerekir. Meslek seçimi üniversiteye geçiş döneminde ön plana çıksa da aslında kişinin çocukluk döneminden itibaren çevresel koşulların da etkisiyle kendisine ve mesleklere yönelik bakış açısının şekillendiği bir süreçtir.³ Çocuğun ilgi, yetenek, kişilik özellikleri ve mesleki değerlerini tanımalarına ve sahip olduğu seçenekleri değerlendirmelerine yardımcı olmak amacıyla uzmanlar tarafından sunulan kariyer rehberliği de bu sürecin daha verimli ilerlemesini sağlar.

Rehberlik servisleri aracılığıyla mesleklerin tanıtımı, bu süreçte dikkat edilmesi gereken unsurlar, çalışma koşulları, iş imkânları gibi konularda çocuğa gerekli bilgilendirme ve yönlendirmenin yapılması kariyer sürecinin daha verimli bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacaktır. Kariyer sürecine ilişkin yapılan araştırmalarda kendilerini mutlu ve başarılı olarak niteleyen kişilerin genellikle mesleklerini bir istihdam alanı olmasının yanı sıra hayattaki anlam ve değerleriyle ilişkilendirdikleri görülmüştür.⁴ Bu hususta seçtiği meslekle aidiyet ve bağ kuran kişilerin yaşam boyu süren kariyer yolculuğunda ayrıcalıklı bir konuma sahip olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

MESLEK SEÇİMİNDE KÜLTÜREL VE SOSYO EKONOMİK ETKİLER

Çocukların kariyer yolculuğunda ilgi, yetenek ve kişiliği doğrultusunda özgür seçimler yapabilmeleri iş tatmini ve hayat doyumu yüksek, daha üretken bir toplum için önemlidir.

Hayatin pek çok alanında belirleyici rolü olan kültürel ve sosyoekonomik faktörlerin meslek seçimi sürecinde de etkisi açık bir şekilde görülebilmektedir. Ailenin gelir düzeyi, yaşadığı çevre ve eğitim durumu gibi sosyoekonomik şartlar göz önüne alındığında çocuğun meslek seçiminin bu şartlardan etkilenmesi de olası bir durumdur. Çocukların kariyer yolculuğunda ilgi, yetenek ve kişiliği doğrultusunda özgür seçimler yapabilmeleri iş tatmini ve hayat doyumu yüksek, daha üretken bir toplum için önemlidir. Bu sebeple ebeveynlerin bu süreçteki bilinçli ve destekleyici adımları çocukların daha gerçekçi mesleki kimlikler oluşturmalarına faydalı olacaktır.

Meslek seçiminde, çocuğun yetenek ve ilgi alanlarının yanı sıra toplumsal ve ekonomik koşulları gözetmesi, kültürel ve sosyoekonomik faktörlerin sürece nasıl yansıdığını göstermektedir. Bulunduğu toplumun kültürel yapısını ve sosyoekonomik kaynaklarını değerlendiren çocuklar bu yapı ve kaynakların sınırları dâhilinde karar verebilirler. Ayrıca kültürel ve sosyoekonomik koşullar, kişilerin ilgi alanları üzerinde de belirleyici olabilmekte; ilgi duyulan mesleklere yönelik araştırma süreçlerini ve bu doğrultuda gerçekleştirilen kişisel gelişim çalışmalarını da etkileyebilir.

Çocuklar, içinde bulundukları sosyal çevrenin ve ailelerinin değer yargılarının da etkisinde kalabilirler. Çeşitli meslek gruplarının diğerlerine göre ayrıcalıklı, saygın veya başarılı görülmesi, çocukların mesleklere olan bakış açılarını şekillendiren unsurlardan biridir. Dâhil oldukları sosyal-kültürel çevrenin onayladığı meslekler, çocukların zihinlerinde de ideal olan hâline gelebilir. Bu açıdan bakıldığında, yaşadıkları çevrede öğretmenlik ya da doktorluk gibi mesleklerin saygın kabul edildiği çocukların bu alanlara ilgi duymasıyla, mesleklerin toplumdaki değer düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, çocuğun içinde bulunduğu toplumun çeşitli kültürel kalıpları sebebiyle belirli meslekleri cinsiyetlere atfetmesi de çocukların meslek seçimindeki etken faktörlerden olabilmektedir. Özellikle belirli mes-

leklerin kızlara belirli mesleklerin ise erkeklere özgü şekilde kategorilere ayrıldığı toplumlarda çocuklar cinsiyet kalıplarının dışına çıkamayıp potansiyellerine uygun meslek seçmek konusunda zorlanabilirler. “Kızlar mühendis olmaz.” ve “Erkekler hemşire olmaz.” şeklinde alışlagelmiş ifadelerin yer aldığı toplumlarda çocuklar, ilgi ve yeteneklerine uygun meslek tercihinde zorlanabilir ve toplumun cinsiyetine uygun kabul ettiği meslek gruplarına yönelebilir. Bu nedenle meslek seçimi hususunda çocuklara eşit fırsat ve hakların tanınması, çeşitli kalıp yargılardan uzak durulması oldukça önemlidir.

Sosyoekonomik etki söz konusu olduğunda bir diğer önemli unsur ise ekonomik kaynakların yeterliliğidir. Çocuğun yetiştiği ailenin ekonomik imkânları sınırlı olduğunda, ebeveynlerin çocukları hızlı, kolay istihdam sağlanan ve maddi gelir düzeyi yüksek meslek gruplarına yönlendirme ihtimalleri artmaktadır. Diğer yandan ekonomik kaynakları daha geniş ailelerin çocuklarına meslek seçimi hususunda daha fazla olanak tanıyabilmeleri ve farklı alanları tanımalarına teşvik etmeleri, çocukların özgür seçimler yapabilmelerini kolaylaştırır. İlgi, yetenek ve kişilik özellikleri göz ardı edilerek fiziki ve maddi kaynaklar üzerinden yapılan tercihler çoğu zaman çocuğun mesleki aidiyet ve doyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

AİLENİN DESTEĞİYLE OKULA ADIM ADIM / Fotoğraf: Abdiaziz Mohamed - Somali

KARİYER YOLCULUĞUNDA EBEVEYNLERİN ROLÜ

Ebeveynlerin çocuklara destek olmak ve onları kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmek arasındaki ince çizgiyi gözetmeleri çocuğun kendi kararlarını veren sorumluluk alabilen ve kararlarının sonuçlarıyla yüzleşen bir yetişkin olmasına imkân sağlar.

ANNEYE KÜÇÜK BİR HEDİYE VE KOCAMAN BİR GÜLÜMSEME
Fotoğraf: Shafrin Javaid - Pakistan

Kariyer yolunu belirlemek kişi için birçok iç ve dış etkenin bir arada olduğu, zaman alan ve karmaşık bir süreçtir. Her ebeveyn içgüdüsel bir yaklaşımla çocuğunun ileride mutlu hissedeceği ve hayatından doyum alacağı bir mesleği yapmasını istemesine rağmen çocuğuna nasıl destek olabileceğini, nerede müdahale edip nerede durması gerektiğini anlamakta zorlanabilir. Ebeveynlerin çocuklara destek olmak ve onları kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmek arasındaki ince çizgiyi gözetmeleri çocuğun kendi kararlarını veren sorumluluk alabilen ve kararlarının sonuçlarıyla yüzleşen bir yetişkin olmasına imkân sağlar. Burada çizgiyi aşmadan hareket etmeyi öğrenmek ebeveynlerin çocuklara rehberlik sürecinde ne zaman, nerede ve nasıl hareket edeceğini bilmesi şeklinde tanımlanabilir. Çocuklar mesleklere yönelik ilgilerini yansıttığında ebeveynlerin kendi düşüncelerini dile getirmeden önce çocukların fikirlerini dinlemeleri ve ilgilerinin sebeplerini anlamaya çalışmaları sağlıklı bir rehberlik süreci açısından faydalı olacaktır.

Çocukların ilgi ve yeteneklerini keşfetme süreçlerinde ebeveynlerin açık fikirli, destekleyici ve anlayışlı bir tutum benimsemeleri önemlidir. Çocukların nelerden hoşlandıkları, yetenekli oldukları alanlar, kişisel özellikleri ve güçlü yönleri özenle gözlemlenerek ihtiyaç duydukları alanlarda rehberlik sağlanması kariyer yolculuklarında yönlerini bulmalarını kolaylaştırır. Özellikle meslek seçiminde doğru bilgiye sahip olmak, bu

süreci kolaylaştırmak için faydalı olacaktır. Bu sebeple mesleklerin gerektirdiği becerileri, çalışma koşullarını, iş imkânlarını ve eğitim şartlarını öğrenme süreçlerinde ebeveynlerin çocuklara destek olmaları ve geleceğe yönelik çalışma alanlarını birlikte araştırmaları çocukların karar verme sürecini daha verimli şekilde geçirmesini sağlayabilir. Çocukların farklı çalışma alanlarına dair bilgi edinebilmeleri için meslek tanıtım programları, kariyer günleri ve ilgili medya içeriklerinden faydalanılarak meslek uzmanları ile tanışma ve onlara sorularını yöneltme imkânı tanınmış olur.

Ebeveynlerin meslek seçimi sürecinde çocukları kendi istedikleri doğrultusunda yönlendirmelerine birçok ailede rastlanabilmektedir. Böyle durumlarda çocukların ebeveynlerinden farklı kişilikleri, hayalleri ve bakış açıları olduğu, en nihayetinde mesleği icra edecek kişilerin onlar olacağı göz ardı edilmemelidir. Kuşaktan kuşağa aktararak devam ettirilen ve aile mesleği olarak nitelenen geleneksel meslekler çok kıymetli olmakla birlikte çocukların farklı hayalleri varsa bu geleceği sürdürmelerini beklemek ve sürdürmeleri için yönlendirmek çocukların kariyer yolculuğunda olumsuz bir etki oluşturabilir. Çocuklara gerekli rehberliği sağladıktan sonra yargılamadan ve baskı kurmadan son kararın kendilerine ait olduğunu vurgulamak, güvende hissetmelerine ve potansiyellerini daha kolay keşfedebilmelerine imkân tanır. Böylece geleceğe umutla bakan, yaşam doyumunu yüksek ve sorumluluk alabilen bir yetişkin olmalarına katkı sağlanabilir.

KARİYER YOLCULUĞUNDA EBEVEYN VE ÇOCUK ARASINDA DENGİYİ BULMAK

Ebeveynlerin her mesleğin topluma farklı yönlerden katkısı olduğunu ve işlerine aidiyet hissedenden kişilerin toplum için daha faydalı olacağını bilincinde olmaları ve çocukları da bu düşünce etrafında yönlendirmeleri önemlidir.

Ebeveynler kimi zaman farkında olmadan kendi kariyer yolculuklarında yarım kalan hayallerini veya kısıtlı imkânlardan ötürü ulaşamadıkları hedeflerinin çocukları tarafından gerçekleştirilmesini bekleyebilirler. Özellikle toplum tarafından kabul gören mesleklerin seçimi hususunda ebeveynlerin müdahaleci ve yönlendirici olmaları söz konusu olabilir. Burada ebeveynlerin ve çocukların ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri bakımından farklı oldukları ve her birinin yolunun kendine özgü olduğu unutulmamalıdır. Örneğin; tıp, mühendislik ve hukuk gibi alanlar çeşitli toplumlarda daha saygın kabul edilirken sanat ve spor alanları daha az itibar görebilmektedir. Bu durumda sanat ve spor dallarından birine ilgi duyduğu hâlde bu düşünceler ve ileriye dönük maddi refah beklentisiyle çocukları daha çok onaylanan alanlara yönlendirmek olumsuz sonuçlara yol açabilir. Ebeveynlerin kendi düşünceleri dışında da kariyer yollarının mümkün ve değerli olduğunu farkında olarak çocuklarının potansiyellerini keşfetmelerine yardımcı olmaları etkili bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Her çocuğun farklı olduğunu, meslek seçiminin sadece bir iş seçmek değil, kişinin kendine bir kimlik ve yaşam biçimi oluşturması anlamına geldiğini unutmamak gerekir. Bu bakış açısı, çocuklara kariyer yolculuklarında daha sağlıklı bir şekilde rehberlik edilmesine katkı sağlayacaktır. Ebeveynlerin her mesleğin topluma farklı yön-

lerden katkısı olduğunu ve işlerine aidiyet hissedenden kişilerin toplum için daha faydalı olacağını bilincinde olmaları ve çocukları da bu düşünce etrafında yönlendirmeleri önemlidir. Ebeveynlerin kendi hayallerini çocuğun hayatına yansıtmaması, baskı kurmadan destekleyici bir yaklaşım benimsemesi çocukların kendi kararlarını vermelerine, kararlarının sorumluluğunu almalarına ve özgüvenlerinin gelişmesine imkân sağlar. Ebeveynler çocuklarının ısrarla bir meslek alanına yönelmelerini istediklerinde bu beklentinin kendi istekleri mi yoksa çocuklarının isteği mi olduğunu ayırt edebilmeli ve sürece rehberliklerini çocuklarının ihtiyaç ve isteklerini önceleyerek sürdürmelidirler.

Kariyer yolculuğu tek bir sınav veya seçimle sonlanmayan ve hayat boyu devam eden bir süreçtir. Bu süreçte ebeveyn olarak çocukların her koşulda yanında olduğunu hissettirmek, verilebilecek en anlamlı destek olabilir. Kariyer yolculuğunda daha sağlıklı bir yol izlemek için ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili kendi talep ve beklentilerini dile getirmek yerine çocukların geleceğe yönelik istek ve hayallerine kulak vermeleri, çocukların hangi alanlara neden ilgi duyduklarını anlama çabasında olmaları etkin bir rehberlik süreci sağlamak için faydalı olacaktır. Unutulmamalıdır ki hayatın her alanında olduğu gibi kariyer yolculuğunda da her çocuk kendi yolunda ilerler; önemli olan çocukların potansiyellerini keşfetmelerine destek olmak ve yanlarında güvenle yürüyebilecekleri ebeveynler olarak ona eşlik etmektir!

ÇOCUĞUN POTANSİYELİNİ KEŞFETMEK

Çocuklar fıtratı keşfetmeye ve yeni şeyler öğrenmeye eğilimlidir; bu eğilim sayesinde kendilerini de keşfederler.

Her çocuk biricik ve kendi potansiyeli ile doğar. Bu potansiyel desteklendikçe büyüyen ve gelişen bir cevher gibidir. Çocuklar fıtratı keşfetmeye ve yeni şeyler öğrenmeye eğilimlidir; bu eğilim sayesinde kendilerini de keşfederler. İnsan hem doğuştan taşıdığı mizaç üzere hem de bulunduğu çevrenin özelliklerinden beslenerek büyümekte ve gelişmektedir.

Çocuğun kişiliği, karakteri, ahlakı, fiziksel, zihinsel, sosyal, ruhsal ve akademik gelişimi potansiyelinin beslenmesi ile doğru orantılıdır. Aile ise çocuğun kendini gerçekleştirme sürecinde onu destekleyen, yönlendiren ve sınırların çizildiği temel yapıdır. Bu süreçte çocuğun ebeveynlerinin belirlediği güvenli sınırlar içerisinde deneyim kazanması oldukça önemlidir. Ebe-

veynlerin kurduğu ve sağlıklı sınırlardan oluşan bu ortamda çocuk çeşitli davranış ve duygu durumlarını güvenli bir biçimde deneyimleme fırsatı bulacaktır. Ayrıca ebeveynlerin bu ortamı oluştururken yargılayıcı, suçlayıcı veya baskıcı bir tutum yerine; anlayışlı, saygılı ve demokratik yaklaşımlar benimsemesi çocuğun potansiyelini keşfetme sürecini destekleyecek, dinlenildiğini ve anlaşıldığını fark eden çocukların oluşan bu güvenli ortamda keşfetme potansiyellerini artıracaktır. Bu ortamda büyüyen çocuklar duygu ve davranışlarının sorumluluğunu alabilen fertler olarak yetişirler.

Bu süreçte çocukların gösterdiği çabayı teşvik ve takdir etmek, yanlışları başarısızlık olarak adlandırmak yerine başarıya giden bir adım olarak kabul etmek çocukların gelişim odaklı bir zihin yapısı inşa etmelerine katkı sağlayacaktır. Çocuğun küçük yaşlardan itibaren farklı uyaranlara

maruz kalması onları keşfetmeye açık hâle getirmektedir. Aşırı koruyucu tutum ve davranışlar yerine ihtiyaç dâhilinde, çocukların kendilerini geliştirmelerine olanak sağlayan aynı zamanda da hatalarından beslenerek daha dirençli ve güçlü hâle gelmelerine destek olacak güvenli bir mesafede kalabilmek önemlidir. Böylece çocuğun hem dirençli hem de esnek olması sağlanırken potansiyelini keşfetmesi de kariyer gelişimine olumlu şekilde yansır. İlgi ve yeteneklerinin gözlemlenmesi ve bu doğrultuda yönlendirilmesi kendini gerçekleştirmesine katkı sağlar.

İşte aileler için ipuçları:

- ❖ Çocuğunuzu gözlemleyin.
- ❖ Çocuğunuzun özgüveninin gelişmesi için güçlü yönlerini takdir edin; zayıf yönlerini geliştirmesi için teşvik edin.
- ❖ Çocuğunuzun güvenli sınırlar içinde keşfetmesine izin verin.
- ❖ Çocuğunuza küçük yaşlardan itibaren oyun, spor, sanat, kitap ve dergi gibi kaynaklarla ilgi ve yeteneklerini keşfetmesi için seçenekler sunun.
- ❖ Ortaokul ve lise düzeyindeki çocuğunuza uzmanlarla bir araya gelmesi için fırsatlar hazırlayın.
- ❖ Çocuğunuza hedeflerini belirlerken ve hedeflerine yönelik çaba gösterirken destek olun.
- ❖ Çocuğunuza hedeflere giden yolun sabit değil inişli çıkışlı olabileceğini ve önemli olanın gelişim olduğunu ifade edin.

RENKLER HAYATTIR
Fotoğraf: Josh Angolua Megue Bryvael - Kamerun

KARİYER YOLCULUĞUNDA EBEVEYNLERİN YAPTIĞI HATALAR

Ebeveynler çocukların kariyer yolculuğu sürecinde farkında olmadan birtakım hatalı yaklaşımlarda bulunabilir. Aileler çocuğun iyiliğini düşünmek, geleceğini garanti altına almak ve onlar için daha iyisinin olacağını düşünmek gibi nedenlerle bu yaklaşımları sergileyebilirler. Bu durum çocukların yanlış yönlendirilmelerine, benliklerine uygun olmayan meslek tercihlerine, uzun vadede mesleki doyum elde edememelerine ve mutsuz olmalarına yol açabilir. Ebeveynlerin belirtilen davranış ve tutumlar hususunda dikkat göstermesiyle çocukların kariyer yolculuklarını olumsuz etkileyecek durumlardan kaçınılmış olacaktır.

dirilmelerine, benliklerine uygun olmayan meslek tercihlerine, uzun vadede mesleki doyum elde edememelerine ve mutsuz olmalarına yol açabilir. Ebeveynlerin belirtilen davranış ve tutumlar hususunda dikkat göstermesiyle çocukların kariyer yolculuklarını olumsuz etkileyecek durumlardan kaçınılmış olacaktır.

Ebeveynin kendi hayalini çocuğunun gerçekleştirmesini istemesi:

Ebeveynler gençliklerinde hedefledikleri noktalara ulaşamadıklarında, çocuklarını bu ideal üzere yetiştirmek veya kendini gerçekleştirme süreçlerini çocukları üzerinden tamamlamak isteyebilirler. Ebeveynler ulaşamadığı hedefleri çocuğun amacı hâline getirme çabasına girebilir ve çocuğu bu hayale yönlendirebilir. Kimi zaman bilinçli olan bu süreç kimi zaman ebeveynin farkında olmadan sergilediği tutum ve davranışlar ile çocuğu ilgisi olmayan hedeflere ve meslek gruplarına yönlendirmesi ile gerçekleşir. Bu durumun ilgi ve yetenekleri göz ardı edilmiş mesleki tatmin düzeyi düşük fertlerin yetişmesine sebep olması muhtemeldir.

Toplum tarafından popüler olan mesleğe yönlendirmek:

Her toplumda öne çıkan, çok tercih edilen meslekler vardır. Bu meslekler ülkelere göre değişebilir. Örneğin; bir toplumda mühendislik çok popülerken bir diğerinde avukatlık öne çıkabilir. Ebeveynler, çocuklarını daha yüksek statüde olmaları veya yalnızca toplum tarafından kabul gördüğü için bu mesleklere yönlendirebilirler. Bu durum çocukların sınırlı sayıda kabul edilen birkaç mesleğe yönelmesine sebep olabilir. Çocuk ilgili olduğu alandan bir meslekle uğraştığında mutlu ve başarılı olabileceken, yanlış yönlendirmelerden dolayı asıl potansiyelini keşfetmesi mümkün olamayabilir.

Çocuğun duygu ve düşüncelerine önem vermemek:

Kariyer yolculuğu çocuklar için zorlukları olan bir süreç olabilir. Ebeveynlerin çocuklara sağlayabileceği en büyük desteklerden biri çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine zemin hazırlayarak onlara rehberlik etmektir. Aksi takdirde bu durum duygu ve düşüncelerini ifade etme alanı bulamayan çocukların anlaşılmasını ve yetersiz hissetmelerine yol açabilir.

Çocuğun ilgi ve yeteneğini göz ardı etmek:

Kariyer yolculuğunda çocuğun ilgi ve yeteneğinin farkına vararak potansiyelini keşfetmesine yardımcı olmak çok önemlidir. İlgi ve yeteneğinin farkında olan çocuk, kariyer yolunu nasıl çizmek istediğinin ve nereye varmak istediğinin tahlilini kolayca yapabilecektir. Ancak ebeveynlerin çocuğun ilgi ve yeteneklerine karşı kayıtsız davranması çocuğa doğru bir şekilde rehberlik edilememesine sebep olur.

Çocuğun motivasyonunu kırmak:

Ebeveynlerin, çocukları ilgili alanda istihdam edilemeyecekleri yönünde korkutmaları, kimi zaman korumacı kimi zaman olumsuz duygularla beceriksiz olarak nitelendirmeleri, çocukların motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyebilir.

Çocuğun yerine karar vermek:

Ebeveynler, çocukların doğru karar vermeyeceğini düşünerek kendi kararlarını vermelerine engel olabilirler. Bu durum çoğu zaman çocukların baskılanmalarına ve geleceklerinin ebeveynleri tarafından belirlenmesine sebep olur. Ayrıca çocukların karar verme becerilerinin ve sorumluluk alma duygularının gelişmemesine, bununla birlikte istemedikleri bir mesleği zorla yapmalarına neden olabilmektedir.

Yetersiz mesleki bilgiyle yönlendirme yapmak:

Ebeveynlerin eksik, yanlış veya yetersiz bilgiye sahip olması, çocukları da bu bilgiler doğrultusunda yanlış yönlendirmelerine veya yönlendirme hususunda problem yaşamalarına sebep olabilir. Bu bağlamda ailelerin çocukların kariyer yönetimi süreçlerinde güncel ve doğru bilgiye ulaşmaları önemli unsurlardan biri olarak yer almaktadır.

Kariyer sürecini yalnızca yüksek not almaya indirgemek:

Kariyer süreci uzun bir yolculuktur ve sınav notları bu yolculuğun yalnızca küçük bir parçasıdır. Bu yolculuğun içerisinde problem çözme becerileri, kişiler arası ilişkiler ve iletişim becerileri gibi pek çok farklı unsur bulunur. Çocuğun, akademik başarının yanı sıra belirtilen alanlarda, çok yönlü bir bakış açısı üzerinden desteklenmesi kariyer yönetim sürecini olumlu etkileyecek faktörler arasında yer alır.

Maddi getirisi yüksek mesleklere yönlendirmek:

Ebeveynler, çocuklarının refah düzeyinin yüksek olmasını, maddi imkânlarının güçlü olmasını ister ve maddi kaygılar ile çocukları yalnızca gelir düzeyi yüksek meslek gruplarına yönlendirebilirler. Bu meslekler, çocukların ilgi duyduğu ve potansiyellerini keşfedip gerçekleştirebilecekleri bir alanda ise bu durum sorun teşkil etmeyebilir. Ancak, yalnızca yüksek maddi getirinin dikkate alındığı ve çocuğun ilgi alanlarının yok sayıldığı durumlarda çocuğun kariyer gelişim süreci olumsuz etkilenecektir.

KARİYER YOLCULUĞUNDA EBEVEYNLER İÇİN İPUÇLARI⁵

- ❖ Kariyer yolculuğu yalnızca meslek seçimin-den veya akademik başarıdan ibaret değildir. Ebeveynler çocuklarının kariyer sürecini desteklemek için akademik desteğin yanı sıra kişisel sosyal becerilerinin de gelişmesi için çaba harcamalıdır. Kişisel, sosyal beceriler karar verme, iletişim, öz yönetim gibi becerileri içerir. Bunun için çocuklara gelişim düzeyine uygun olarak sorumluluk verilmesi gerekir. Aile içinde çocuğun karar alması için fırsatlar sunulması önemli olmakla birlikte çocuklar sanat, spor gibi alanlara yönlendirilebilir.
- ❖ Çocuklarda karar verme becerisinin gelişmesi için aile içerisinde alınacak kararların bazılarında çocuğun duygu ve düşünceleri dinlenebilir. Bununla birlikte çocuk aile içi istişare süreçlerine dahil edilebilir.
- ❖ Çocukların ilgi alanları dikkate alınarak geliştirilebilecek ve güçlü yönleri belirlenmeli, yapılandırılmış bir iletişim sistemi ile çocuklara dönütler verilerek bu yönler üzerine çalışılmalı ve çocuklar bu alanlara katkı sağlayacak şekilde desteklenmelidir.
- ❖ Çocukların ilgi ve yeteneklerini keşfetmeleri için farklı fırsatlar sunulmalıdır. Bu süreçte ebeveynlerin çocuklarına eşlik etmesi ve süreç içerisinde ihtiyaç duydukları alanlarda onlara destek olmaları önemlidir.
- ❖ Ebeveynlerin kariyer süreci ve eğitim fırsatları hakkında bilgi sahibi olması çocuklarını doğru yönlendirmeleri açısından önemlidir. Bunun için ebeveynlerin eğitim fırsatlarını araştırmaları, ihtiyaç halinde kimlere başvuracakları hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.
- ❖ Ebeveynler çocuklarının ilgi duyduğu bir alan keşfettiğinde onlara bu alanı tanımaları için daha çok fırsat sunmalıdır. Bunun için çevresel olanaklardan faydalanabilir, ilgili kişilerden destek alabilirler.
- ❖ Kişisel özelliklerinin hangi meslek alanlarına uygun olabileceğiyle ilgili çocuklarla konuşmak kariyer sürecine olumlu katkıda bulunabilir.
- ❖ Ebeveynlerin çocuklara kendi bakış açılarını, düşüncelerini ve hayallerini dikte etmesi yerine çocuğun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kariyer yönetim sürecini ilerletmesi daha sağlıklı bir yaklaşımdır.
- ❖ Çocukların toplumsal çalışmalarda yer alması ve gönüllülük faaliyetlerine katılması kariyer alanlarını keşfetmelerine olanak tanır ve gelişim süreçlerine olumlu yönde katkı sağlar. Ebeveynlerin çocuklara yönelik bu çalışmalarını araştırmaları ve onları güvenilir kaynaklara yönlendirmeleri faydalı olacaktır.

Geleneksel Özbek Kasketi: Taqin Tumarchi Gul

Fotoğraf: Asayesh Jamali / Afganistan

KARİYER YOLCULUĞUNDA EN BÜYÜK DESTEK: AİLE

Kariyer yolculuğu, çocuğun tek başına aldığı bir kararlar zinciri değil; aile ile birlikte yürütülen, özen ve sabır gerektiren kıymetli bir süreçtir. Bu nedenle kariyer planlama süreci her çocuk ve her aile için oldukça kişisel, benzersiz ve öğrenme fırsatlarıyla doludur. Bu sayımızda ailelerin çocuklarının kariyer gelişim sürecine nasıl destek olabileceğiyle ilgili Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti Başkan Vekili Prof. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ ile keyifli ve ufuk açıcı bir röportaj gerçekleştirdik. Hepinize çocuklarınızın kariyer yolculuğunda ilham dolu keşifler ve keyifli okumalar dileriz.

Hocam, hayatın içinde birlikte yol aldığımız kariyer fikri çocukluğun hangi evresinde başlar?

Akrabalar içerisinde her çocuğa yöneltilen ‘büyüyünce ne olacaksın’ sorusu ve çocuğun buna verdiği cevapları kariyer yapma düşüncesinin ilk aşaması olarak görmek ne kadar doğru bilemem ama kariyer fikrini bununla ilişkilendirmek yanlış olmaz. Çünkü çocuk bu sorularla ‘bir şey olması gerektiği’ fikrini öğrenmeye başlar ve daha çok ailenin fikrini veya gördüğü asker, polis, şoför türünden kişileri, meslekleri dillendirir. Tabii ki lisenin sonuna doğru yani üniversite tercihleri döneminde yoğun olarak buna kafa yorar. Üniversiteye başladığında ise verdiği kararın doğruluğunu sorgular. Eğer bu kararın yanlış olduğuna kesin kanaat getirirse okuduğu bölümü terk

edip başka bir bölüm tercihinde de bulunabilir. İnsan hayatında pahalıya mal olan bu durumu seyrek de olsa görüyoruz.

Hocam, kariyerin şekillenmesinde ailenin rolü üzerine neler söylersiniz?

Bilindiği üzere kariyer kararı bir süreci ifade eder. Çocuğun zihninde kariyer konusu gündem olmaya başladığında çocuk geleceğine yönelik birtakım belirsizlikler hissetmeye başlar. Bu, kısmen de normal bir durumdur. İşte bu süreç içerisinde aile iyi bir rehberlik ve yönlendirme yapma gayretinde olmalıdır. Anne veya baba kendilerinin uygun gördüklerini değil çocukla konuşarak ve sürece yayarak, rasyonel bir yaklaşım içerisinde bir karar oluşturmaya çalışmalıdır. Burada ailenin görevi çocuklarının kapasitesine ve karakterine uygun tercihlerde bulunmaktır. Çocuğun bir pişmanlık yaşamaması ve sahiplenmesi için karara onu da katmak doğru bir yaklaşım olur.

‘Keşke bu aşamada şunu da bilseydik’ dediğiniz bir şey oldu mu?

Bizim kuşağın kariyer yolculuğu hesaba kitaba değil dönemlik kararlarla oluşturuldu. Bir anlamda gidişata, kadere teslim olundu. Keşke sözü geriye dönüktür ve ileriye faydası olmaz. Bizim keşkelerimizden ancak bizden sonra gelenler yararlanabilir. Bu sebeple o açıdan bakıyoruz ve çok takılmıyoruz keşkelere, sadece nasihat bağlamında dikkate alıyoruz.

Geriye dönüp baktığınızda çocuğunuza farklı şekilde yaklaşmak istediğiniz bir an oldu mu?

Elbette bu düşünce zaman zaman oluyor. Zira kariyer noktasında netice olarak negatif bir taraf ortaya çıkmış ise acaba şöyle yapsaymışız dedimiz oluyor elbette. Yani netice olarak meslek konusunda daha öngörülü olabilirmişiz. Fakat kariyer yapmanın ‘kader’ kısmı her zaman için vardır ve ondan çok fazla kaçılmaz. Aslında bu durumun insanı rahatlatıcı bir boyutu da vardır.

Kendi kariyer yolculuğunuzda ebeveyniniz size nasıl yaklaşmıştı?

Her dönemin kendi koşulları içerisinde alınan kararlar kariyer sürecini ifade eder. Kariyer konusu bizim gündemimize girdiğinde anne babamızdan çok yakın çevremizde bulunan bizden yaşça büyük ve kariyer sahibi olan kişilerle konuşuyor idik. Zira anne babamız bizden sadece okumamızı ve adam olmamızı istiyorlardı. Zaten onların gözünde okumak kariyer yapmak demektir. Biz de onların bu arzularını gerçekleştirme gayretinde bulunduk. Çok bilinçli değildik, profesyonel destek ise zaten söz konusu değildi ama şükürler olsun hatırı sayılır bir kariyerimiz oldu sayılır.

Ailenizin ekonomik ve kültürel durumu çocuğunuzun kariyer yolculuğunu nasıl etkiledi?

Benim rahmetli annem de babam da ilkokul mezunu idi ama babam iyi İngilizce bilirdi. Ekonomik durumumuz ise çalışan anne babanın durumu nasılsa öyle idi. Bulunduğumuz ilçede o dönemde kız çocuklarının okutulma imkanları yokmuş, dedem de annemi ‘biçki dikiş yurduna’ göndermiş. Bu nedenle annemin mesleği terzi idi ve evden bunu yapardı. Dedem annem hariç bütün çocuklarını üniversite okutmuş bir anlamda kariyer yaptırmıştı. Babam da çocuklarını okutmayı önemserdi. Biz yedi kardeşin tümünü

okutmuştu. Etrafımızdaki ekonomik düzey olarak bizden daha iyi durumda olan aileler ise çocuklarını bizim aile kadar yüksek düzeyli okutamamıştı. Yani bu iş büyük ölçüde anne babanın ufkuna bağlıdır. Diğer taraftan da bulunduğunuz zemin, sizi zorlayan sebepler ve yakınınızdaki örnekler önem taşır, yönlendirici olur.

Çocuğunuzun kariyer yolculuğunda kendi istekleriniz ile çocuğunuzun hayali arasında nasıl bir denge kurdunuz?

Evet güzel soru. Kurabildik mi bilemiyorum ama aslında bu iş tam bir denge meselesi. Sizdeki ‘çocuğum şunu olsun’ fikri ile çocuğun kendi düşüncesi karışabilir, çatışabilir veya bir ortak yol bulunabilir. Ben kızımın tıp okumasını istemiyordum ama okudu hekim oldu, bu arada beni mutlu etmek için de ayrıca sosyoloji okudu. Çocukların ikisi benim istediğim bölümü okumadılar ama mesleklerinden dolayı mutlular, önemli olan da budur. Onların mutluluğu bizim mutluluğumuzdur. Âdem de henüz yolun başında, umarım o da mutlu olacağı bir meslek seçer.

Kariyer yolculuğunda ebeveynlerin sıklıkla yaptığı hatalar nelerdir?

Ailelerin ortak hataları; denge arayışında baskı yaparak bir anlamda onların adına karar oluşturmaları veya sadece çocuğun dayatmalarına razı olarak başka bir açıdan yanlış yapmalarıdır. Bu şekilde de aile mutsuzluğuna yol açılmaktadır. Bilindiği üzere ‘denge’ bu şekilde sağlanmaz. Denge, konuyu sağlıklı bir şekilde istişare etmek ve makul davranarak bir karara varmaktır. Yapılmışsa bütün hataların özünde bu yatar. ‘Olan’ ortaya çıktıktan sonra da işin diğer tarafına gönülden inanarak ‘kader’ diye bakmak gerekir. Herkesi rahatlatıcı olan boyut da budur.

Kariyer tercihinde piyasa yönlendirmesini ne ölçüde dikkate almalıyız?

Orada da dengeyi gözetmek doğru olur. Yani piyasayı dikkate almak gerekir ama mesleklerle ilişkin de öngörülü olmak gerekir. Yani dağın öte yüzünü de görebilmek doğru karara yol açar. Başta söylemem gereken cümleyi sonunda kurmak suretiyle sözlerimi sonlandırayım. Kariyer konusunu asla kutsal bir konu gibi gereğinden fazla önemli görmemek gerekir.

MESLEKİ İLGİ KARTLARI

Mesleki ilgi kartları ebeveynler olarak çocuklarınıza kariyer yolculuklarında rehberlik etmeniz, bu yolculukta çocuklarınızın ihtiyaçlarını fark etmeniz ve onlara karşı daha duyarlı bir yaklaşım benimsemeniz amacıyla hazırlanmış etkinlikleri içermektedir. Aşağıdaki kutucukları keserek bir kart destesi oluşturun.

Bu kart destesinden bir etkinliği seçin ve o etkinliği çocuğunuzla uygulamak için gerekli koşulları oluşturun. Etkinlik süresince çocuğunuzun ilgi ve merakına yönelik size vereceği ipuçlarına karşı farkındalık sahibi olmaya ve ona bu süreçte şefkat ve anlayışla destek olmaya çalışın.

ETKİNLİK TANIMI	ETKİNLİK SORULARI	ETKİNLİK KAZANIMI
Çocuğunuzun aile çevrenizden tanıdığınız farklı mesleklere sahip üç kişiye mesleklerine ilişkin merak ettiklerini sormasına imkân sağlayın.	- İşinizin en sevdiğiniz yanı nedir? - İşinizin en sevmediğiniz yanı nedir? - İşinizin en zorlandığınız kısmı nedir? - Zorlandığınız kısımlarla nasıl baş ediyorsunuz? - Bu mesleği seçme sebebiniz neydi?	Çocuğunuzun farklı meslekleri yakından tanımasını ve iletişim becerilerini geliştirmesini sağlamak.
Çocuğunuzdan bundan 20 yıl sonra mesleki olarak nerede olduğunu hayal etmesini isteyin.	20 yıl sonrasını düşün, ne iş yapıyorsun? - Nasıl bir ortamda çalışıyorsun? - Ne tür işler yapıyorsun? - Sabah işe nasıl gidiyorsun?	Çocuğunuzun geleceğe yönelik düşünmesi ve seçeceği mesleğe yönelik farkındalık kazanmasını sağlamak.
Çocuğunuzdan en iyi yaptığı, en çok sevdiği ve denemek istediği şeyleri düşünüp yazıya dökmesini ve sizinle paylaşmasını isteyin.	- En iyi yaptığın şeyler neler? - Yapmayı en çok sevdiğin şeyler neler? - Denemek istediğin şeyler neler?	Çocuğunuzun ilgi ve yeteneklerini keşfederek kendini tanımasını sağlamak.

ETKİNLİK TANIMI	ETKİNLİK SORULARI	ETKİNLİK KAZANIMI
Çocuğunuzdan merak ettiği üç farklı mesleği seçip araştırmasını ve öğrendiklerini sizinle paylaşmasını isteyin.	- Bu mesleği genellikle hangi özelliklere sahip insanlar seçer? - Bu meslek için hangi beceriler gerekir? - Bu mesleği yapan kişinin çalışma ortamı nasıldır? - Bu mesleği yapan kişinin iş yerinde bir günü nasıl geçer?	Çocuğunuzun farklı meslekleri belirli sorular üzerinden karşılaştırmasına imkân sağlamak.
Çocuğunuzla birlikte meslekleri anlatan bir kitap okuyun ya da bir film izleyin.	- Kitabın/filmin ana karakteri ne iş yapıyor? - Bu işin hangi yönleri ilginç görünüyor? - Bu işin hangi yönleri sıkıcı görünüyor? - Sen olsan bu işi yapmak ister miydin?	Çocuğunuzun film veya kitap gibi kurgusal anlatıların gerçek hayatla arasındaki benzerlik ve farklılıkları analiz etmesini sağlamak.
Çocuğunuzdan bir günlüğüne sizin mesleğinizi yaptığınızı hayal etmesini, meslekle ilgili duygu ve düşüncelerini paylaşmasını isteyin.	- Bir günlüğüne benim işimi yapıyor olsaydın nasıl hissederdin? - Bir günlüğüne benim işimi yapmanın sana güzel gelen tarafları neler olurdu? - Bir günlüğüne benim işimi yapmanın sana sıkıcı gelen tarafları neler olurdu? - Benim yerimde olup bu mesleği yapmak ister miydin?	Çocuğunuzun empati yeteneğini geliştirmesini ve mesleklerin günlük hayattaki karşılıklarını fark etmesini sağlamak.

DÜŞÜNÜP TARTIŞALIM ETKİNLİĞİ

Görseldeki yolun çocuğunuzun kariyer yolculuğu olduğunu düşünün. Çocuğunuz bu yolda çeşitli duraklarla karşılaşacak. Bu duraklarda yer alan soruları kendinize sorun ve kariyer yolculuğunda çocuğunuzu nasıl destekleyebileceğinizi düşünün.

1. Durak: KÖPRÜ

Bu durakta çocuğunuzun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçeceği bir mesleğe giderken karşılaştığı bir köprü göreceksiniz. Çocuğunuzun bu köprüyü geçmesi için köprüyü nasıl sağlamlaştırabilir, köprüyü desteklemek için neler yaparsınız?

2. Durak: ÇİÇEK TARLASI

Bu durakta çocuğunuzun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçeceği bir mesleğe giderken başarı ve gelişim gösterdiğini ifade eden bir çiçek tarlası göreceksiniz. Çocuğunuzun başarısını nasıl takdir edersiniz?

3. Durak: PATİKA

Bu durakta çocuğunuzun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçeceği bir mesleğe giderken karşılaşılabileceği zorlukları ifade eden bir patika göreceksiniz. Çocuğunuzun motivasyonunun azaldığını, dikkatinin dağıldığını ve zorlanmaya başladığını gözlemlediğinizde onu nasıl teşvik edersiniz?

4. Durak: DİNLENME TESİSİ

Bu durakta çocuğunuzun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçeceği bir mesleğe giderken duraksadığını, dinlenme ihtiyacı olduğunu ifade eden bir dinlenme tesisi göreceksiniz. Çocuğunuza sosyal ve akademik hayatını dengeleyebilmesi için neler önerirsiniz?

5. Durak: YAĞMURLU YOL

Bu durakta çocuğunuzun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçeceği bir mesleğe giderken dinlendikten sonra karşısına çıkan yağmurlu bir yol göreceksiniz. Çocuğunuzun yağmurla karşılaştığında yağmurun güzel yanlarını görmesini nasıl sağlarsınız?

6. Durak: MEYVE BAHÇELERİ

Bu durakta çocuğunuzun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçeceği bir mesleğe giderken karşısına çıkan meyve bahçeleri göreceksiniz. Çocuğunuzun hem dinlenmesi hem de çabalarının sonuçlarını görmesi için onu nasıl yönlendirirsiniz?

7. Durak: DEVAM EDEN YOL

Bu durakta çocuğunuzun ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçeceği bir mesleğe giderken karşısına çıkan sonu görünmeyen bir yol göreceksiniz. Çocuğunuza hayat boyu bu yolun devam edeceğini ve öğrenmenin süreceğini yol metaforu üzerinden nasıl anlattırsınız?

EBEVEYN ÇOCUK ETKİNLİK TAKVİMİ

1	2	3
1 ay boyunca Ay'ın evrelerini takip et ve bir deftere yaz.	Eski fotoğraflardan bir anı albümü oluştur.	Seni en mutlu eden 10 şey nedir? Bir liste hazırla.
7	8	9
10 yıl sonraki hayallerini mektup olarak yaz.	Bir orman resmi çiz.	Johannes Vermeer'in "İnci Küpeli Kız" tablosunu incele.
13	14	15
Bir fasulye tanesini pamuğa koyup büyümesini takip et.	Kullanmaya alışkın olmadığın elini kullanarak bir resim çiz.	Türkçe bir şarkı öğren.
19	20	21
Basit malzemeleri kullanarak bir kuş yuvası yap.	Bugüne kadar önemli bulduğun şeyleri bir yere yaz ve gelecekte	okumak için sakla.
25	26	27
Pusula kullanmayı öğren.	Bir duygunu resim çizerek anlat.	Evde yapılacak bir işi seçip gönüllü olarak yap.

Sevgili ebeveynler, ebeveyn-çocuk etkinlik takviminde çocuklarınızla birlikte yapabileceğiniz veya çocuklarınıza yaptırabileceğiniz hem öğretici hem eğlenceli etkinlik önerileri bulunmaktadır. Bu etkinliklerin ebeveyn ve çocuk arasındaki etkileşimi artırarak olumlu iletişim geliştirmeyi sağlamasını amaçlıyoruz. Keyifli vakit geçirmeniz dileğiyle...

4	5	6
Eric Satie-Gnossiennes No.1 bestesini dinle.	Kırgızca "Aile" ne demek? Öğren.	Mandala boya.
10	11	12
Türk yemeği olan kebabı dene.	Bir yazılımcının ne iş yaptığını öğren.	Yürüyüş yap.
16	17	18
Kintsugi'nin ne olduğunu öğren ve bir aile üyene anlat.	Gözlerini kapatarak farklı tatların neler olduğunu anlamaya çalış.	50 yıl önce bugün ne olduğunu araştır.
22	23	24
Farklı ülkelerin geleneksel kıyafetlerini araştır.	Origami ile yıldız yap.	Badminton spor dalı hakkında bilgi topla.
28	29	30
Bir kitabın en sevdiğin kısmını ebeveynlerine anlat.	Evdeki birine minik bir sürpriz hazırlayıp onu gülümsetmeye çalış.	Evdeki en eski eşyayı bul ve onun hikayesini ebeveynlerinden dinle.
31		
Doğal sesleri (kuş, rüzgâr, su vb.) dinleyip ne hissettirdiğini yaz.		

Soru-Cevap Köşesi

Soru:

Üç kuşaktır ailemizin okuyan insanları ya doktor ya da avukat olmuştur. Bu sebeple ailemizin en büyük çocuğunun da doktor veya avukat olmasını istiyoruz. Fakat çocuğum bu meslekleri tercih etmiyor. Ona bu mesleklerin iyi yanlarını ve bu mesleklerin bir aile geleneği olduğunu anlatıyoruz. Ne yapmalıyız, nasıl yaklaşmalıyız?

Cevap

Aile, kan bağı kadar gelenek ve kültürlerle de güçlenen bir kavramdır. Özellikle yeni nesil olan çocukların aileye katılımı ve geleneklerin edinim evresi aile kültürünün nesilden nesle aktarımı için özellikle önemlidir. Fakat her nesil aileye çağın şartlarına uygun yenilikler de getirir. Kuşak çatışmasının önüne geçebilmek için şartların ortak noktada buluşabilmesi önemlidir. Meslek seçiminde de bunu gözetmek önem arz etmektedir. Öne çıkan, itibar gören ve aile için gelenekselleşmiş meslekler ailelerin görmek istediği meslekler haline gelebilmektedir. Kimi zaman saygınlık kimi zaman çocuğun sosyoekonomik anlamda daha rahat etmesi kimi zaman da ailelerin kendi gerçekleştiremediği hayal ve hedeflerini çocuklarında görmek istemeleri meslek seçiminde çatışmalara sebep olabilmektedir. Öte yandan her çocuğun biricik, ilgi ve yeteneklerin farklı olduğunu unutmamak gerekir. Çocuklar öğrencilik hayatları boyunca ve gelişen teknolojiyle farklı mesleklerle maruz kalmaktadır. Ayrıca çağın gereklilikleriyle de meslek grupları değişmektedir. Merakla başlayan bu süreçte çocuğun mesleği keşfetmesi ve bu keşif sürecinin aile tarafından desteklenmesi oldukça önemlidir. Çünkü kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleklerini icra etmeyen kişilerin mesleki tatminlerinin ve hayat standartlarının düşük olduğu görülebilmektedir.

Bu durum uzun vadede çocuğun kendine dair tatminini de azaltabilmektedir. Ailelerin belirli mesleklerde tavsiyenin ötesine geçerek ısrarcı olmaları çocukların ailelerinin isteklerini yerine getirme hususunda yetersiz hissetmelerine sebep olabilmektedir.

Çocuklar yeterli hissedebilmek için ilgi ve yeteneklerinin olmadığı alana yönelebilmektedir. Bu durumların önüne geçebilmek için çocuğunuza yetkinlikleri konusunda tavsiyelerde bulunabilirsiniz ancak ısrarcı olmamalı ve seçimi çocuğunuza bırakabilmelisiniz. Kariyer yolculuğu kendi içinde profesyonel desteği de gerektirebilmektedir. Bu durumlarda Çocuğunuzun akademik ve sosyal hayatı arasında bir denge kurabilmesini sağlamak için okul psikolojik danışmanından yardım alabilirsiniz. Önemli olan çocuğa seçenekler sunmak, olumlu ve olumsuz yönleri ifade edebilmek ve seçim yapabilmesine izin vermektir. Çocuğunuzun son kararın kendine ait olacağını bilmesi üzerinde baskı oluşmasını önleyebilir. Ebeveynler olarak çocuğunuzun sizden ayrı bir kişi olduğunu ve biricikliğini kabul etmeniz süreci kolaylaştıran etmenlerdendir.

Soru:

Gelişen teknoloji ile modern zamanlarda birçok meslek yok olmaya yüz tutmakta. Çocuklarım meslek tercihi dönemine yaklaşıyor, onları şimdiden günümüz dünyasına hazırlayacak mesleklere teşvik etmek istiyorum. Onların bakış açısını nasıl geliştirebilirim, günümüz ihtiyaçlarına yönelik meslek tercih etmeleri için neler yapabilirim?

Cevap

Çocukların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek tercih etmelerinin yanı sıra mesleklerinin hayatlarını idame ettirebilir ve çağın şartlarını karşılayabilir olması önemlidir. Bu noktada öncelikle çocuğunuzun ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerine katkı sağlamak gereklidir. İlgi ve yetenek keşfi olası meslek tercihlerini de beraberinde getirecektir. Akabinde ortaya çıkan meslek gruplarını icra eden kişileri araştırmak, onlarla iletişim kurmak, okul rehberlik servisi ile görüşmeler yapmak farkındalık gelişimi için önemlidir. Günümüz gelişmeleri göstermektedir ki çocukların tek bir alanda profesyonel kariyer gelişimleri kadar beceri gelişimleri de öne çıkmaktadır. Öğrencinin bir hedef doğrultusunda çaba göstermesi kadar o yolculukta edindiği beceriler de değer kazanmaktadır. Bu beceriler çocukların çağın değişimlerine daha çabuk alışabilmelerine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda çocuğu hayata hazırlayarak karşılaşılabileceği durum ve değişikliklere karşı esneklik ve uyum kabiliyetini de artırmaktadır. Bu kapsamda sosyal duygusal beceriler, iletişim becerileri, dijital okuryazarlık ve kültürel okuryazarlık gibi beceriler öne çıkmaktadır. Çocuğun motivasyonunu artırmak adına seçenekler sunmak ve sağlıklı sınırlar içerisinde keşfetmesini sağlamak çocuğun kendine ait farkındalığını artırması açısından önem taşımaktadır.

Soru:

Derslerinde oldukça başarılı bir çocuğum var. Her ne kadar küçük ve daha geleneksel meslek gruplarının yaygın olduğu bir toplumda yaşıyor olsak da ben çocuğumun kendi mesleğine ilgi ve yetenekleri doğrultusunda karar vermesini istiyorum. Bunun için ona nasıl yardımcı olabilirim? İlgi ve yeteneklerini keşfetmesini nasıl sağlayabiliriz?

Cevap

Çocuğun merakı keşif sürecinde en önemli adımlardan biridir. Merak, çocuğun kendine dair farkındalığını da artırmaktadır. Çocuğun akademik başarısında öne çıkan derslere olan ilgisi kariyer gelişimine katkı sağlarken karakter özellikleri de belirleyici etki gösterir. Bu etmenlere dikkat etmek kariyer yolculuğunu daha sağlıklı hale getirecektir. Farklı meslek gruplarına dair araştırmalar yapmak o mesleklerin iş yükleri ve olası iş fırsatlarına odaklanarak bilgi düzeyini geliştirmek meslek seçimine katkı sağlayacaktır. Çocuğun akademik ve sosyal hayatının gözlenebildiği okullar ilgi ve yeteneğine dair fikirler sunabilir. Çocuğun ilgi ve yeteneklerini keşfetmesi için okul psikolojik danışmanlarından profesyonel destek alınabilir. Ayrıca toplumsal normlara da dikkat edilerek karar verme süreci desteklenebilir. Toplumsal normlar ısrarcı veya baskıcı yargı kalıpları olarak değil, karar verme sürecinde olumlu olumsuz yönleri gösterme veya seçenekler sunma anlamında değerlendirilebilir. Katı sınırlar ile sınırsızlık arasında sağlıklı denge kurabilmek kariyer gelişimi kadar çocuğun kariyerindeki tatminini de etkileyebilmektedir.

Soru:

Kızım ülkemizde bulunan iyi bir üniversitede istediği bir bölüm için sınavlara hazırlanıyor. Fakat süreçte motivasyonu kayboluyor ya da deneme sınavları istediği gibi olmadığında cesareti kırılıyor. Çocuğumu nasıl cesaretlendirebilir ve motivasyonunu koruyabilirim?

Cevap

Sınav sonucu ve üniversiteye yerleşme bir sonuç sınav hazırlığı ise bir süreçtir. Süreçler kendi içerisinde düz, sabit veya doğrusal bir düzlemi ifade etmez. İniş çıkışları, aksaklıkları ve düz yolları içinde barındırır. Bunu kabul etmek, başarı kadar aksaklıkların da olabileceğini anlamlandırmak ve esnek bir zihne sahip olmak hem motivasyona hem de öğrenme sürecine katkı sağlar. Süreci anlamlandırmak yönetebilmeyi kolaylaştırır. Başarısızlık olarak görülen sonuçlar çocuğun süreç odağından çıkarak sonuca odaklanmasına sebep olur. Bu durum ise sabit zihne sebep olarak öğrenmeyi olumsuz etkileyebilmektedir. Öte yandan araştırmalar göstermektedir ki sabit zihin yapısı yerine hatalardan öğrenen ve gelişime açık olan zihin yapısı uzun sürede daha fazla başarı göstermektedir. Sınava hazırlık sürecinde öğrenciler öğrenmek yerine ezberlemek ve soruları doğru yanıtlamaya çok fazla odaklandıklarında öğrenmeyi ıskalayabilmektedir. Fakat öğrencinin odaklanması gereken öğrenmenin hayat boyu devam ettiği ve sınavın bu hayat boyu öğrenme sürecinin bir parçası olduğu gerçeğidir. Böylece yanlışlar başarısızlık yerine öğrenilmesi veya pratik yapılması gereken birer adıma dönüşür. Atılan her adım da öğrencinin motivasyonunu beslemeye devam etmiş olur. Ayrıca okul psikolojik danışmanından destek alınması da sürecin daha rahat ilerlemesini sağlayacaktır. Çocuğun başarısızlık olarak adlandırabileceği durumlarda duygularını ve düşüncelerini paylaşabileceği sıcak ve anlayışlı bir tutum da motivasyonu desteklemektedir. Dinlendiğini ve anlaşılabilirliğini fark ettiği yerlerde çocukların duygularını yönetebilmesi kolaylaşır. Duygularını yönetebilen çocuklar ise zorluklarla karşılaştıklarında daha tutarlı olma eğiliminde olur ve motivasyonlarını koruyabilirler.

KAYNAKÇA

- (1) (3) Yeşilyaprak, B. (2019). 21. yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri: Gelişimsel yaklaşım. Nobel Yayıncılık.
- (2) Milli Eğitim Bakanlığı. (2020). Türkiye'de rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2025_01/22170504_13143043_turkyeyde_rehberlyk_ve_psykolojyk_daniyma_hyzmetlery.pdf
- (4) Akçakanat, T., Erhan, T., ve Uzunbacak, H. H. (2019). Meslek aşkının iş tatmini üzerindeki etkisi: akış deneyiminin aracı rolü. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(1), 84-99.
- (5) Şimşek, Ş. ve Ardic, Z.B. (2025). Kariyer rehberliği. Türkiye Maarif Vakfı Yayınları.

Eğitime değer!

